

Diktatura soudů

Kritika úrovně rozhodování našich soudů již trvá téměř třicet let a stále nepolevuje. Veškeré politické vize a proklamace o reformě justice totiž dopadly „na půdu vyprahlou a skalnatou, ve které nemohly vzklíčit a přinést užitek“. Přestože nemalá část soudců se snaží nejen vyhovět požadavkům našeho platného práva, ale i respektovat základní mravní normy a zejména pravidla slušného chování, soustavně se setkáváme i s takovými soudními rozhodnutími, o kterých se obvykle říká: „odborníci se diví, laici žasnou“. Nezřídká se dokonce stává, že soudci už ani nesoudí podle platného práva, ale podle svých mnohdy podivných představ o platném právu anebo podle svého momentálního pokřiveného (po)hnutí mysli, přičemž na platné právo se vůbec neohlížejí a proto se ani neobtěžují svá rozhodnutí náležitě právně zdůvodnit. Takové chování už není ani úzkoprským právním pozitivismem, který bývá soudcům často vytýkán, ale doslova právním nihilismem, protože se zjevně pohybuje nejen mimo platné právo, ale dokonce i mimo (občasně) inspirativní, byť právně nezávazné judikáty. Odstrašujícím příkladem takového chování může být výrok jednoho soudce krajského soudu, který prohlásil: „Tento senát se judikáty neřídí, tento senát judikáty tvoří!“ Soudného člověka při takových slovech až zamrazí a okamžitě si vzpomene na tato slova anděla ze známé české pohádky „Hrátky s čertem“, kterými oslovil samolibého otce Scholastika: „Dábelská pýcha z tebe mluví, poustevníku! Nelidskou zpupností jsi oděl svoji duši!“

„Zpupnost je nutno více hasit než požár!“

(Hérakleitos z Efesu – asi 544-484 př.n.l.)

(F.Ch.Kessidi – Hérakleitos; Nakladatelství Svoboda 1985, str.154)

Pokud si kdokoli pečlivě všimá toho, kdo a jak usiluje o moc v tomto státě, nemůže mu uniknout, že dominantní postavení v této společnosti postupně získává justice. Právně nedovzdělaní politici napříč všemi politickými stranami přitom tomu pouze dlouhodobě a bezradně přihlížejí, nedokáží „pojmenovat věci pravými jmény“ a nic koncepčně neřeší. Justice zasahuje všude, mluví do všeho a nikdo si před ní není jist, ani kdyby veškerá jeho jednání byla uvážlivá, poctivá a spravedlivá. Vždyť jak (neomaleně) pravil jeden z nejvyšších představitelů naší justice: „K soudu si občané nechodí pro spravedlnost, ale pro rozsudky!“ Nejen tedy díky našim zákonodárcům, kteří mnohdy tvoří problematické anebo i nesmyslné platné právo, protože o principech normotvorby vědí buď málo anebo vůbec nic, ale i díky naší justici se jedinou jistotou v našem státě stala právní nejistota.

Zkušeným odborníkům z nejrůznějších vědních odvětví je dobře známo, že správná definice problému je nejen výsledkem jeho pochopení, ale vytváří i předpoklady pro jeho úspěšné vyřešení. Pokud tedy má být hovořeno o vládě či dokonce diktatuře soudů, je třeba nejprve vyjasnit, co to diktatura je a jak se projevuje.

Diktatura je politické a státní zřízení, ve kterém veškerá moc spočívá v rukou jednotlivce (samovláda, tyranida) anebo určité více či méně početné skupiny lidí (aristokracie, tímokracie, teokracie, oligarchie, mafie, „svaz známých“, diktatura proletariátu apod.).

**„Tyranida je vláda vnucená a vykonávaná ne podle zákonů,
ale podle vůle vládcovy.“** (Sókratés – 469-399 př.n.l.)
(F.Ch.Kessidi – Hérakleitos; Nakladatelství Svoboda 1985, str.159)

Diktatura počíná buď rázným společenským zlomem (pučem, převratem, revolucí apod.), anebo se pozvolna vyvíjí z jiných politických forem.

Popřevratová diktatura nastává tehdy, pokud naléhavá potřeba politických a ekonomických změn ve společnosti, posílená záporným emočním přetlakem většiny obyvatelstva, vynese do popředí neomezeného vládce (vůdce), anebo pokud určitá skupina mocichtivých lidí zmanipuluje veřejné mínění natolik, že zvítězí v demokratických volbách a poté nastolí nový společenský řád, totalitní právní pořádek, nespravedlnost, zvlí a nakonec i teror (klasickým příkladem bylo Muslimské bratrstvo v Egyptě).

*Postupně se rozvíjející diktatura se nejprve projevuje nespravedlností, špiclováním, udavačstvím, zvlí, arogancí, pýchou, samolibostí, chamtivostí, bezcitností, krutostí, lhostejností k zájmům prostých občanů, úmyslným porušováním anebo křivením platného práva ze strany soudů i ostatního státního aparátu (tj. nezákonnou a nemravnou judikativní i exekutivní aplikací práva), dále vědomým plněním nezákonných a nemravných příkazů a pokynů a nakonec i nerozumnou a nemravnou normotvorbou (neprávem), která utvrzuje stav nespravedlnosti a bezpráví. Jednou z forem takové diktatury je **demokratura**, což je posttotalitní pseudodemokracie, budovaná na předchozích totalitních základech totalitně smýšlejícími politiky, úředníky a soudci.*

Bylo by mylné domnívat se, že totalitní myšlení je přežitkem dávné minulosti. Někteří dnešní soudci (naštěstí jsou to pouhé výjimky) jsou totiž mentálně důstojnými následovníky „krvavých“ nacistických soudců anebo komunistických soudců padesátých let a jejich rozhodování vyvolává nejen zděšení, ale i hluboký odpor. Kdyby takoví soudci žili v době Williama Shakespeara, patrně by jeho Bassanio (Kupec benátský) díky jejich rozhodnutí určitě přišel o onu pověstnou „libru masa“ (a pound of his flesh).

Pokud budeme podrobně analyzovat situaci v naší republice a nepodleháme intenzivnímu politickému „masírování“, v jak skvělé demokratické společnosti žijeme a jak jsme si oproti bývalému totalitnímu systému polepšili, záhy zjistíme, že pravá skutečnost nejenže není růžová, ale spíše se podobá temné šedi s mnohými černými skvrnami. Mnozí naši politici se totiž do té míry odtrhli od lidu, jehož zastupování pouze předstírají, že pojmy demokracie, rovnost, spravedlnost a mravnost jim vůbec nic neříkají a pokud se nechovají ještě hůře než bývalí komunističtí funkcionáři, nechovají se o nic lépe. Výjimkou z tohoto mravního úpadku proto nejsou ani soudci, z nichž někteří osvědčili svoji „názorovou pružnost“ již jako komunistické nomenklaturní kádry a po listopadu 1989 jako advokáti a politici, přičemž od vžitého pokřiveného způsobu myšlení a jednání se nikdy neoprostili a svým zvyklostem ještě učí mladé soudce, nezátížené totalitní minulostí a totalitními (zlo)zvyky.

Kromě vrozených anebo postupně získaných povahových vad je to jeden z důvodů, proč se mnozí soudci (ať již staří nebo mladí) projevují všemi shora uvedenými nectnostmi a chovají se jako mravně vyhaslí a všeho schopní diktátoři, zvláště pokud je posedne touha po majetku. Po převratu v r.1989 totiž soudy jako celek získaly dominantní postavení ve společnosti a protože ucítily opojení mocí, postupně začaly politickým stranám i občanům vnucovat svoji anebo i cizí vůli a své zkreslené představy o demokracii a zákonnosti. Situace je o to vážnější, že nezřídka nejde o vlastní mocichtivé snahy soudců, ale někteří soudci jsou za úplaty a nebo příslib budoucího prospěchu (corruptio pro futuro) úkolováni nejružnějšími „svazy známých“ (například v konkurzních řízeních), jiní jsou do těchto zájmových skupin přímo zapojeni a rozhodování některých soudců je též poplatné bývalé stranické příslušnosti anebo osobním vztahům.

Mezi největší problémy justice a potažmo i celé naší společnosti patří nejen dodržování zákonů (byť mnohdy problematických), ale i jejich výklad. Článek 95 odst.1 Ústavy České republiky sice stanoví, že „soudce je při rozhodování vázán zákonem“, avšak až příliš často se stává, že soudci všech stupňů zákony úmyslně obcházejí, křiví, porušují anebo přímo ignorují a účastníkům řízení tak přezíravě dokazují, že oni mohou všechno. Zákony však nejsou odlidštěné normy chování, žijící vlastním způsobem života. Ke svému rozumnému a mravnému výkladu potřebují rozumné a mravné vykladače a nikoli lhostejné, bezohledné a bezcitné scholastiky, dogmatiky, demagogy a ignoranty, kterými jsou soudy přeplněny.

„Křivdy mívají také často původ v zlomyslném a chytráckém výkladu práva. Odtud pochází pořekadlo, jehož se již dávno obecně užívá: „vrchol práva – vrchol bezpráví.“
(*summum ius summa iniuria*)

(*Marcus Tullius Cicero – 3.1.106-7.12.43 př.n.l.; O povinnostech, str.38*)
(*Nakladatelství Svoboda 1970*)

„Svrchované právo bývá často svrchovanou zlovolností.“

(*Ius summum saepe summa est malitia.*)

(*Publius Terentius Afer – 185-159 př.n.l.*)

Již Publius Iuventius Celsus (70-140 n.l.) pravil, že „právo je umění spravedlivého a dobrého“ („Ius est ars aequi et boni“ - Digesta 1,1,1). Z tohoto výroku ovšem také vyplývá, že „aplikace práva je umění nalézat spravedlnost a dobro.“

„Dobry soudce soudí podle zásad spravedlnosti a dobroty a spravedlnosti dává přednost před přísným právem.“

(*Bonus iudex secundum aequum et bonum iudicat et aequitatem stricto iuri praefert.*)

(*Citát převzat od Jaromíra Kincla – Dicta et regulae iuris; Karolinum Praha 1990, str.48*)

Jakékoliv umění má v lidech vzbuzovat pocit libosti a uspokojení (tj. kladné emoce) a proto i soudní rozhodování musí v ukřivděných lidech i v občanské veřejnosti vzbuzovat právě tyto pocity a nikoli pocity nevole, rozhořčení, odporu a ošklivosti (tj. záporné emoce). Skutečných právních umělců je však v rezortu justice velice málo, o čemž svědčí nejen problematické, nemravné anebo i nezákonné výroky, ale i jejich nízká stylistická úroveň, kvůli které jsou některá soudní rozhodnutí zcela nepřezkoumatelná. Odstrašujícím příkladem může být např. výrok jednoho soudce krajského soudu (vzápětí pro své „schopnosti“ delegovaného k Nejvyššímu soudu), že „jednání žalobce nebylo zcela v souladu se zákonem“ (to tedy bylo anebo nebylo?). Mnozí soudci totiž nemají ani ty nezákladnější znalosti o etice a „vyšší spravedlnosti“ (ekvitě), nedokáží domyslet budoucí dopad svých rozhodnutí, neumí svůj právní názor řádně právně i eticky odůvodnit (pokud vůbec nějaký vlastní právní názor mají), své výrazové prostředky nezušlechťují a co je ještě horší, o takové vědomosti a schopnosti ani neusilují a etikou pohrdají jako přežitkem minulosti. V důsledku nedostatku etického nadhledu se proto mnohdy velice těžce orientují ve složitých trestních, občanskoprávních i obchodních případech, přičemž tato ztráta mravní orientace vede často k průtahům, k účelovému obcházení anebo porušování zákonů i k opakovanému „přehazování“ konkrétních kauz mezi prvoinstančními a odvolacími soudy. Někdy dokonce nastane kuriózní situace, kdy soudy „spadnou do vlastní jámy“, kterou ve vlastní anebo cizí režii „vykopali pro jiného“ a ze které se poté vůbec nedokáží vyhrabat, protože zákon jim to neumožňuje. V takových případech se pak zcela úmyslně uchylují nejen ke křivení platného práva, ale i ke křivému výkladu základních mravních hodnot, kdy jednání nemravné a dokonce zločinné jsou schopni označit za jednání mravné a neodporující „obyčejnému lidskému citění“ (§ 2 odst.3 občanského zákoníka), ačkoliv sami dobře vědí, že lžou.

„Sprostí, zchytralí a zákeřní dokáží i bezprávi povýšit na právo.“

(O lstivém šakalovi aneb Pañčatantra; Mladá fronta 1965, str.56)

Článek 4 Ústavy České republiky stanoví, že „základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci“. I o způsobu této ochrany však mají mnozí soudci velice svérázné představy. Zatímco vůči některým „zájmovým“ zločincům a rušitelům práva bývají značně velkorysí, vůči obyčejným, právně nevzdělaným a zejména nemajetným občanům i jejich dětem jsou až příliš často lhostejní, bezohlední, nemilosrdní, bezcitní a krutí a nezřídka je doslova šikanují, což je v příkrém rozporu se stěžejním principem ekvity. Přitom již ve 3.stol.n.l. prohlásil římský právník Herennius Modestinus:

„Ani smysl zákonů, ani blahovůle spravedlnosti **nikdy nedovolí,**
abychom to, co se zavádí ku prospěchu lidí,
obraceli cestou přísnějšího výkladu ve tvrdost,
proti zájmům lidí namířenou.“

(Digesta 1,3,25)

(Citát převzat od Jaromíra Kincla – Dicta et regulae iuris, str.182)

Přestože nelze zevšeobecňovat a zlehčovat poctivou práci četných „ctihodných“ soudců, kteří svoji práci vykonávají zodpovědně a zaslouží si uznání i úctu, stačí jen namátkově připomenout, jakými rozhodnutími se již soudy „vyznamenaly“:

- 1. zavírání dětí do psychiatrických léčeben, pokud se rodiče nemohou domluvit na jejich výchově (uvědomme si, že 2 měsíce v léčebně jsou pro desetileté dítě totéž jako rok ve vězení pro šedesátiletého člověka!),*
- 2. úmyslné přivádění prosperujících podniků do likvidace anebo konkurzu,*
- 3. poskytování neoprávněných výhod „zájmovým“ stranám,*
- 4. doplňování či úplné nahrazování zákonem upravených povinností představitelů místních samospráv povinnostmi judikovanými, které Nejvyšší soud patrně považuje za hodné budoucí právní úpravy (de lege ferenda),*
- 5. nucení žalující matky dítěte, na které jeho otec není schopen platit soudem stanovené výživné, aby vedle náhradně žalovaných rodičů otce tohoto dítěte zažalovala i své vlastní rodiče, kteří ji finančně podporují a o své vnouče příkladně starají (analogie „vázaného“ prodeje zboží, kdy odběr určitého zboží je vázán na podmínku odběru ještě jiného druhu zboží). Žalobce přece může žalovat koho chce a nikoli toho, koho mu soud i proti jeho vůli jako žalovaného určí (či vnutí);*
- 6. odebrání dětí rodičům na základě nepodloženého (fantazijního) podezření o pohlavním zneužívání ze strany jejich otce, který tuto situaci psychicky nezvládl a spáchal sebevraždu (paradoxně až po této sebevraždě byly děti matce vráceny s odůvodněním, že po smrti otce již důvody k jejich odebrání pominuly),*
- 7. nespravedlivé soudní výroky, poškozující slušné občany a poskytující právní jistotu zločincům; např.:*
 - a) legalizace absolutně neplatných právních úkonů v rozporu se zásadou „z bezpráví nikdy nemůže vzniknout právo“,*
 - b) přiznávání nemravných nároků (např. úroků z prodlení ve výši 730% p.a., nároků z evidentně příkře rozporné a materiálně neplatné směnky apod.),*
 - c) výklad zákonů v přímém rozporu s jejich zněním;*

např. podle patnáct let praktikované nezákonné judikatury Nejvyššího soudu byl při doručování směnečného platebního rozkazu do vlastních rukou kategoričtý pojem „musí“ dlouhodobě a úporně vykládán jako „nemusí“; tato důležitá písemnost byla tudíž doručována i náhradně. Toto scestné stanovisko bylo napraveno až v r.2013 novelizací § 175 odst.1 občanského soudního řádu, ve kterém byla pouze doplněna věta „náhradní doručení je vyloučeno“. Ústavní soud pak odmítl tento nezákonný výklad zpětně pozměnit s argumentací, že by byla „narušena právní jistota“, nehledě na to, že právní jistota nemůže být založena na nezákonném výkladu platného práva;
 - d) odsuzování nevinných lidí pro domnělé trestné činy,*
 - e) bezdůvodné osvobození zločinců s poukazem na údajné pochybnosti o vině,*
 - f) překročení („prošvihnutí“) vazebních lhůt a následné propouštění vazebně stíhaných a nebezpečných zločinců na svobodu,*

- g) příkré rozpory v posuzování viny (např. krajský soud uložil za vraždu doživotní trest odnětí svobody, zatímco vrchní soud obžalovaného obžaloby zprostil, apod.),
- h) pardonování úspěšných podvodníků, jejichž oběť je natolik důvěřivá, že se nechá snadno podvést,
- i) účelové odpírání práva apod.,
8. „doplňování“ zákonů či protiústavní tvorba „soudcovského práva“,
9. vydání opravného usnesení na základě mimoprocesního (telefonického) podnětu zájmové strany a dokonce jeho vypravení až po doručení odvolání protistrany,
10. protiústavní vymýšlení (mimo)právních povinností občanů v rozporu s čl.2 odst.3 Listiny základních práv a svobod,
11. vymýšlení mimoprávní terminologie (např. „náležitá ostražitost“), se kterou je cíleně „žonglováno“ podle momentální potřeby argumentace v neprospěch poškozeného,
12. vyslovování závazných „právních názorů“, které však pro nedostatek opory v platném právu nejsou výkladem (aplikací) práva, ale pouhým výkladem subjektivních představ o tom, co by podle mínění soudců mělo platit; takové názory jsou tedy ve skutečnosti názory „mimoprávními“ a tudíž právně nezávaznými (**občan je totiž povinen znát pouze platné právo, nikoli jeho soudcovský výklad!**),
13. naprosto nesmyslné požadavky při registraci spolků, kdy na jejich funkcionářích je požadováno, aby doložili své vlastní čestné prohlášení, že jsou svéprávní, apod.

Nehledě na mnohdy neodůvodněné a dokonce i úmyslné průtahy v řízení by jistě každý advokát dokázal uvést další příklady porušení platného práva anebo provinění proti soudcovské etice, což však nadřizené justiční orgány anebo Ministerstvo spravedlnosti řeší pouze výjimečně. Výsledný generálně výchovný účinek takových „bezzubých“ opatření je proto nulový a tudíž se podobná pochybení stále opakují. Přitom mnozí poctiví soudci přímo poukazují na závažná pochybení svých kolegů, která nezřídka hraničí až s trestní odpovědností, avšak protože pro každého předsedu soudu je takové pochybení nepřijemnou „mimořádnou událostí“, obvykle je tato věc účelově „zametena pod koberec“.

Největší problémy justice spočívají v hodnocení důkazů. § 2 odst.6 trestního řádu stanoví, že „orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy **podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu**“ (tj.dialekticky). § 132 odst.1 občanského soudního řádu pak stanoví, že „důkazy hodnotí soud **podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.**“

Neděje se tak. Naprostá většina soudců má totiž již před zahájením hlavního líčení v trestním procesu anebo jednání v občanskoprávním procesu naprosto jasnou představu, jak rozhodne. Svě subjektivní verzi případu (vnitřnímu přesvědčení) pak přizpůsobují dokazování, důkazy nehodnotí pečlivě, jednotlivě, v jejich souhrnu i vzájemné souvislosti, volně hodnotí, jaké důkazy provedou a jaké odmítnou, provádějí pouze důkazy „libivé“, které jejich verzi (přesvědčení) potvrzují, zatímco důkazy „rušivé“ neprovádějí, přestože mohou být rozhodné a zásadní. Mnozí soudci tak vytvářejí zcela falešný obraz pravé skutečnosti (alternativní pravdu), který ovšem považují za jedině správný. O tom, že se až příliš často mýlí a nechávají se unést svými tvořivými představami, svědčí nejen značné množství úspěšných odvolání, ale i mnohaleté procesy, kdy se soudy všech stupňů v podstatě přou o to, který z nich má pravdu anebo je pravdě nejbližší (často nemá pravdu ani jeden). Jsou ovšem i soudci, kteří soudí experimentálně, nejsou si správností svého výroku jisti a pouze čekají na „moudro“ od odvolacího anebo dovolacího soudu.

*Zvláštní pozornosti zasluhuje také institut podjatosti v trestním řízení, který je oproti mnohem korektnějšímu občanskoprávnímu řízení upraven tak, že **o uplatněné námitce podjatosti rozhoduje přímo soudce** (též státní zástupce anebo policista), **kterého se tato námitka přímo týká**. I když je proti usnesení o vlastní nepodjatosti přípustná stížnost, **tato stížnost nemá odkladný účinek**. Soudce tedy může v dané věci klidně dále jednat a dokonce může vynést i rozsudek, a to ještě předtím, než je stěžovateli doručeno usnesení o nepodjatosti a než je odvolacím soudem o podané stížnosti rozhodnuto. V trestním řízení soudním se totiž stěžovatel (zejména obžalovaný anebo poškozený) nemusí hlavního líčení zúčastnit a protože je subjektivně přesvědčen o podjatosti soudce, zcela logicky se tudíž domnívá, že až do rozhodnutí odvolacího soudu o jeho stížnosti neproběhne hlavní líčení. Je tedy evidentní, že dotýčný soudce už předem počítá s tím, že pokud bude stížnost podána, nebude jí vyhověno. Ohledně této záležitosti si totiž (raději) učiní předchozí neformální dotaz u odvolacího soudu, protože jinak by riskoval, že jeho rozsudek bude pro podjatost soudce zrušen jako zmateční.*

*Takový prvek neomezené soudcovské (též prokurátorské či policejní) (z)vůle nepřipouštěl ani totalitní trestní řád z r.1961! V podstatě se totiž jedná o při stěžovatele a soudce (též státního zástupce anebo policisty) o podjatost, přičemž již od r.446 př.n.l. je v souvislosti s právním sporem latinských obcí Ardeje a Aricie datována kulturní právní zásada „**nikdo nesmí být soudcem ve vlastní při!**“ (nemo iudex in causa sua!). Ustanovení § 31 současného trestního řádu proto odporuje mravnosti i zdravému rozumu (jedná se tedy o „neprávo“), což na rozdíl od zákonodárců, policistů, státních zástupců i soudců velice dobře chápou i právně nevzdělání občané. Protože by jako urážlivé bylo patrně považováno tvrzení, že objednatelé trestního řádu, jeho autoři i naši zákonodárci jsou natolik nedůvtipní, že takovou základní věc nevěděli, je tedy mnohem bližší pravdě, že toto objektivně nezákonné a nemravné právní ustanovení se do trestního řádu dostalo v evidentně totalitním (tj. zlém) úmyslu a tendence ke zlovolnému mocenskému jednání ještě posiluje. Není tedy pochyb o tom, že soudy svými rozhodnutími (ať již spravedlivými, nespravedlivými nebo nesrozumitelnými a nepřezkoumatelnými) anebo i svojí nezřídkou neomluvitelnou nečinností (průtahy) výrazně ovlivňují právní vědomí občanů, které tak jejich přičiněním nabývá charakteru právního vědomí pozitivního nebo negativního.*

Pokud si tedy položíme otázku, který státní orgán nejvýznamněji ovlivňuje anebo dokonce rozvrací vnitřní chod a stav společnosti, pak možná s překvapením zjistíme, že to nejsou věčně se hádající a vzájemně se urážející poslanci, senátoři, ministři a politici, kteří se mylně domnívají, že mají v rukou veškerou moc, ale jsou to soudci, kteří ve vlastní anebo i cizí režii porušují nebo obcházejí zákony, osobují si právo normotvorby, svévolně a mnohdy i účelově „doplňují“ mezery v zákonech, ovlivňují či dokonce doživotně určují budoucí osudy lidí, mohou ovlivnit i výsledek voleb a pod svojí nezávislostí si představují i nedotknutelné platy a navíc i beztrestnost za zcela zjevná a trestuhodná pochybení. Na jakoukoliv kritiku pak představitelé justice popuzeně reagují argumentací, že se jedná o neoprávněný zásah do nezávislosti soudů, a podobně i neustálé navyšování soudcovských platů opakovaně odůvodňovali tím, že jinak by byla ohrožena soudcovská nezávislost. Tím ovšem nepokrytě naznačovali, že jinak budou soudci brát úplatky, které někteří z nich stejně berou. Už jen beztrestné prezentování takového neomaleného názoru svědčí o tom, jaké neotřesitelné postavení si justice v tomto státě vynutila.

„Žádná vada není ošklivější než lakota, zvláště u předních mužů a správců obce. Neboť pokládat obec za pramen výdělku je nejen hanebné, ale i zločinné a bezbožné.“
(Marcus Tullius Cicero – O povinnostech, str.120)

„Chtivost nenajde nikdy konce.“
(Marcus Tullius Cicero – Tuskulské hovory; Nakladatelství Svoboda 1976, str.212)

Kromě neskryvané touhy po penězích (hamižnosti) také někteří vysoce postavení soudci neustále usilují (ve vlastní anebo cizí režii) o skrytý podíl na státní moci a v tomto směru by jim nejvíce vyhovovalo (a už to i veřejně řekli a prakticky to i svými judikáty činí), aby se i oni stali zákonodárci a mohli tvořit obecně závazné soudcovské právo anglosaského stylu (precedenty), čímž by některým „svazům známých“ umožnili přímé ovlivňování takové normotvorby. Někteří vysoce postavení soudci se dokonce přímo podílejí na přípravě právních norem, podle kterých pak sami soudí, což už lze považovat za přímý průlom do principu dělby moci.

Mnohé soudce přitom nějaká (pomyslná a opovrženíhodná) spravedlnost a pozitivní právní vědomí občanů vůbec nezajímají a už vůbec jim nezáleží na tom, v jakém psychickém stavu opouštějí ukřivdění občané soudní síň a co si myslí o státu, který se k nim prostřednictvím soudců takto chová. Stačí občas navštívit soudní síň a nezřídka bychom užasli, co se tam děje a co tam musí svědci, poškození občané i pozůstalí po obětech trestných činů vyslechnout a vytrpět. Přece nelze očekávat od lidí, kterým nehrozí ztráta zaměstnání, bydlení ani finanční problémy, kteří nikdy nepoznali trýznivý hlad a nouzi a jsou zcela odtrženi od strastiplné lidské existence, aby měli „obyčejné lidské cítění“ (§ 2 odst.3 občanského zákoníka) a chovali se uvážlivě, spravedlivě a slušně.

„Necitelný a lhostejný k cizímu hoři bývá bohatý člověk.“ (Talmud)

**„Spravedlivé činy jsou vesměs slušné,
kdežto nespravedlivé jsou stejně tak neslušné jako hanebné.“**

(Marcus Tullius Cicero – O povinnostech, str.62)

Protože soudci si doslova „vydupali“ neuvěřitelnou společenskou toleranci k jejich profesi, mnozí z nich se s vědomím bezrestnosti chovají jako zlí, arogantní, zpupní, nespravedliví, bezohlední, bezcitní a krutí diktátoři, kteří se opájejí svojí neomezenou mocí, nejhrubším způsobem ji zneužívají, ponižují a urážejí slušné účastníky řízení, rozvracejí rodinné vztahy, nemajetným občanům ukládají nesplnitelné závazky a mnohými svými rozhodnutími doslova ničí životy řádných občanů, které nejen vrhají do nejtěžší bídy a zoufalství, ale dohánějí je až k pokusům o sebevraždu. Tato zpupnost, arogance a bezcitnost některých soudců je vedle nekompetentnosti, chamtivosti a úplatnosti politiků tím nejhorším, co mohlo tuto zemi potkat. V důsledku dlouhodobé nemístné tolerance k justici proto došlo k tomu, že naši současnou **demokraturu** postupně nahradila **justitura**, tj. krutá, bezohledná a zlovolná diktatura soudů.

O reformě justice se stále pouze hovoří, avšak nikdo z našich politiků ani soudců se neodvází veřejně říci, že reforma justice vyžaduje reformu myšlení. Mravně deformované myšlení mnohých soudců totiž rozhodně nelze změnit příkazem anebo organizačním opatřením, stejně jako se pouhým přijetím socialistické Ústavy v r.1960 okamžitě nezrodil „nový, socialistický člověk.“ Proto i současný záměr nejvyšších představitelů justice o ustanovení Nejvyšší soudcovské rady (či Nejvyšší rady soudnictví) lze považovat za pouhé „placebo“, které sice bude vydáváno za geniální všelék, avšak těžkou chorobu justice nevyléčí a za čas opět upadne v opovržení a zapomenutí. Proč by totiž soudci měli měnit své myšlení a ustálené (zlo)zvyky, když jim současný stav vyhovuje a společenská tolerance je svádí k dalšímu rozvoji jejich negativních návyků? Tak jako Galénos ve 2.stol.n.l. pravil, že „dobrý lékař musí být i dobrým filosofem“, totéž platí i pro právníky a zejména pro soudce, jejichž intelektuální i mravní úroveň musí být rovněž na vysoké úrovni – tím spíše, že tato úroveň je předpokladem správného rozhodování, za které jsou ostatně daňovými poplatníky velice dobře placeni. Naprostá většina soudců by však nedokázala definovat ani ty nezákladnější etické pojmy a kategorické mravní imperativy, natož je prakticky uskutečňovat. Pokud by jim totiž byly položeny takové otázky, jako např. „jaký je rozdíl mezi mravností a morálkou?“, „jaký je rozdíl mezi spravedlností a spravedlivostí?“, „jak lze definovat pojem obyčejné lidské cítění (§ 2 odst.3 občanského zákoníka)?“, „jaký je smysl Kantova kategorického mravního imperativu?“ apod., okamžitě by vyšla najevo jejich nejistota a neznalost. Proto se téměř ve všech soudních výrocích vůbec nevyskytují takové pojmy jako spravedlnost a mravnost (a mnohdy ani smysluplné právní úvahy), protože je to příliš náročné na myšlení. Otázkami spravedlnosti a mravnosti se proto soudci (raději) vůbec nezabývají, aby nemuseli spravedlivě myslet či dokonce se snad trápit výčitkami svědomí. Nic na tom nezmění ani opakovaně formulované etické kodexy soudce, které ostatně mnozí soudci ani neznají a i ti, kteří si je přečetli, se jimi (až na světlé a úctyhodné výjimky) vůbec neřídí.

***Nakonec pyká obec za viny soudců,
co v neblahé slepotě srdce právo převracejí svým křivým rozhodováním.
Toho se vystříhejte a srovnejte s právem své soudy,
soudcové-darožrouti, a křivých rozsudků nechte!***

***Zato ti, kteří vlastní lidi i cizince soudí spravedlivě
a od práv se v ničem neodchylují,
těm se vydaří obec a vzkvétá lid, co v ní bydlí.“***

*(Hésiodos z Askry – 8.stol.př.n.l.; Práce a dni, 190-194, 260-264, 225-227)
(Železný věk; Nakladatelství Odeon 1976, str.15,17,18)*

Úctu společnosti si soudci nezískají uzákoněným vysokým společenským postavením ani svými platy (které si mnozí z nich ani nezaslouží), ale svými „bohulibými“ a spravedlivými skutky. Důsledky slov a činů (jejich „ovoce“) jsou totiž tím, co člověka provází po celý život i po smrti. Po někom zbude světlá památka, po jiném prázdnota anebo puch. Proto také doposud nebyli zapomenuti významní starořímsí právníci, kteří zasadili strom košatého civilizovaného práva, zatímco bezpočet vysoce postavených i bezvýznamných právníků (soudců, státních zástupců, advokátů aj.) byl v opovržení již za svého života.

***„To, co člověk koná svým myšlením, řečí a tělem,
to je jeho majetek, to si vezme s sebou, až zemře,
to ho prování jako stín nikdy jej neopouštějí.“***

(Buddha – asi 8.4.563-15.7.483 př.n.l.)

(Citát převzat od Vincence Lesného – Buddhismus; Nakladatelství Votobia 1996, str.99)

Tato posttotalitní společnost potřebuje soudce, ale nikoli soudce mravně vyhaslé, jejichž chování i rozhodování je urážkou mravnosti, spravedlnosti a práva, ale soudce všestranně vzdělané, mravně vyspělé, důvtipné, předvídativé, s vytříbeným citem pro „vyšší spravedlnost“ (aequitas) a s rozsáhlou slovní zásobou, kteří se dokáží rychle a přesně orientovat ve svěřené právní problematice a dovedou vynášet přesná, jasná, srozumitelná a perfektně zdůvodněná rozhodnutí, kterými budou vytvářet a upevňovat vážně narušené pozitivní právní vědomí občanů. Reforma justice tedy vyžaduje především reformu myšlení. S výukou k mravnému myšlení je však nutno začít již na právnických fakultách, které sice připravují do praxe znalce práva (a tedy i budoucí advokáty, státní zástupce a soudce), ale nikoli znalce spravedlnosti a mravnosti.

V Plzni dne 20.2.2012 (aktualizováno 4.10.2018)

JUDr.Oldřich H e i n

